Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristökysymykset CAP-uudistuksessa

Tarja Haaranen
Ympäristöministeriö

Maa- ja metsätalousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan yhteinen julkinen kuuleminen

15.11.2018

Esityksen sisältö

- Ympäristötavoitteista
- Rahoitus
- Ehdollisuus
- Suorat tuet (1-pilari)
- Maaseudun kehittäminen (2-pilari)

Ilmastonmuutos

Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöjen osuus kokonaispäästöistä vuonna 2017*

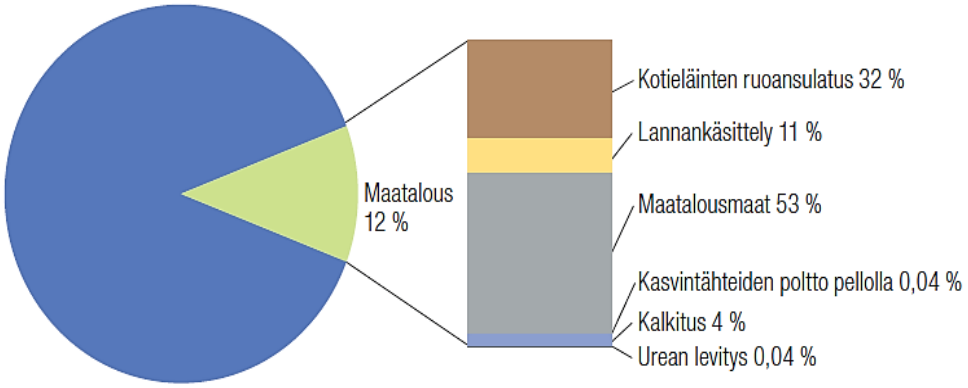

* Pikaennakkotieto

Kasvihuonekaasupäästöt ja -poistumat maankäyttö, maankäytön muutokset ja metsätalous -sektorilla 1990–2017

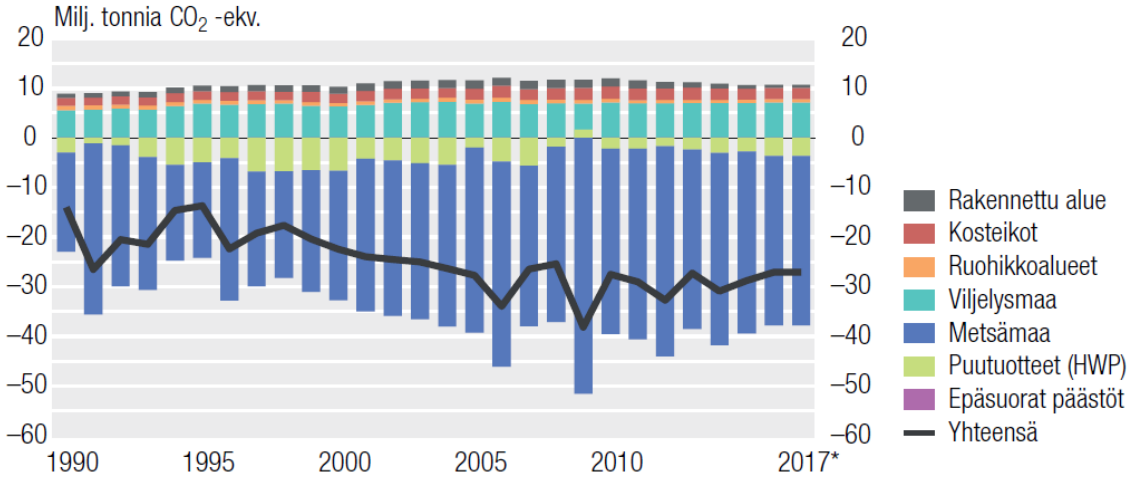

Päästöt positiivisia ja poistumat negatiivisia lukuja

Lähde: Tilastokeskus, Suomen kasvihuonekaasu

Ilmastonmuutos

- Ilmastomuutos vaikuttaa tuotanto-edellytyksiin ja vaikeuttaa vesiensuojelu-tavoitteiden saavuttamista.
- Talvien muuttuessa leudommiksi ja sateisemmiksi, eroosio ja ravinteiden huuhtoutuminen lisääntyy. Roudan myönteinen vaikutus savimaiden rakenteeseen vähenee.
- Peltomaan rakenteen ja toimivan vesitalouden merkitys kasvaa.
- Maataloudella mahdollisuus kasvattaa peltojen hiilinielua.

Itämeren kuormitus

Ihmistoiminnoista aiheutuva typpikuorma A) ja fosforikuorma B) Suomesta Itämereen (tonnia/v) vuosien 2008−2012 keskiarvona

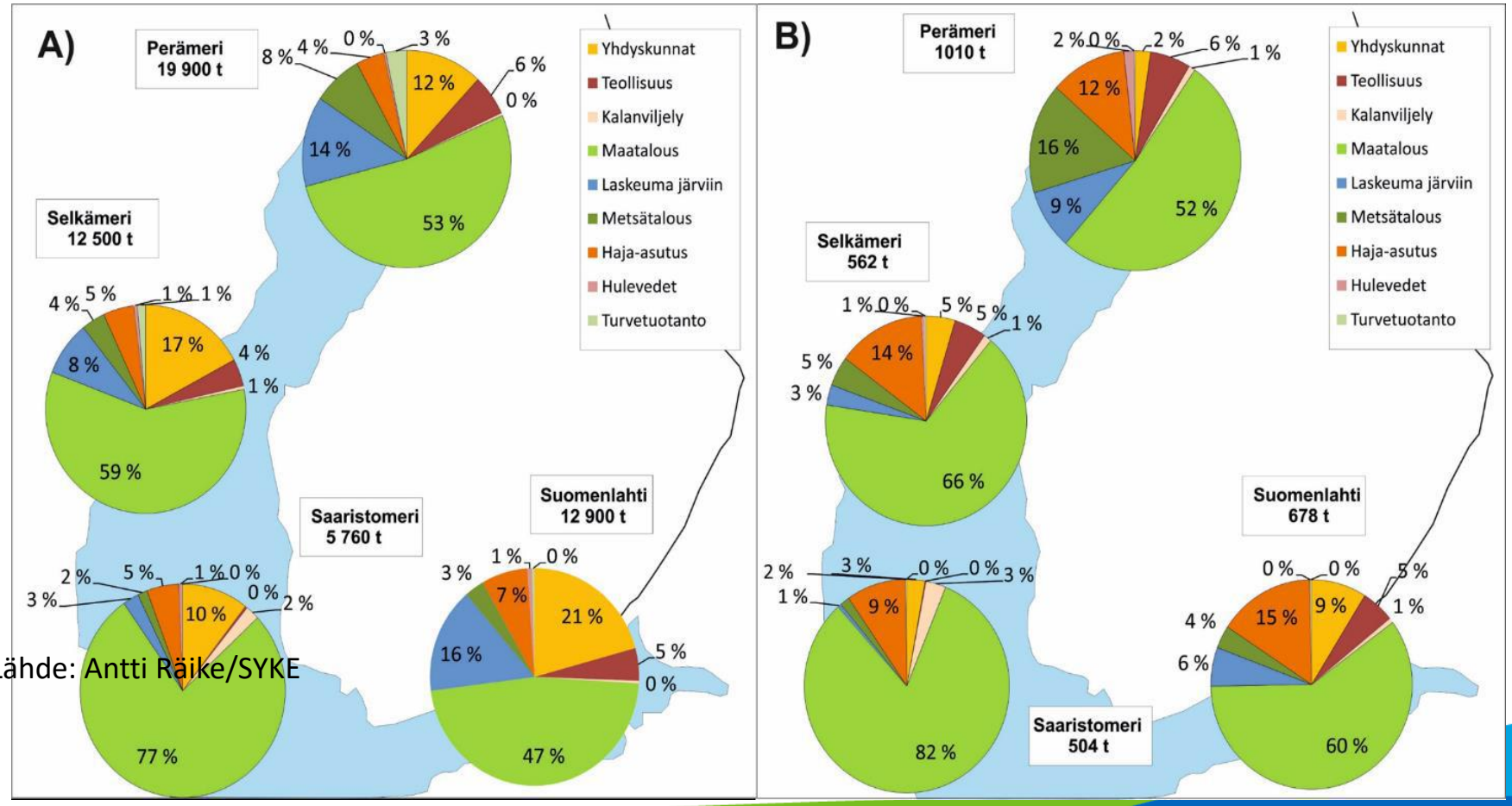

Lähde: Antti Räike/SYKE

Pinta- pohjavesien tila-arvio tarkistetaan 2019

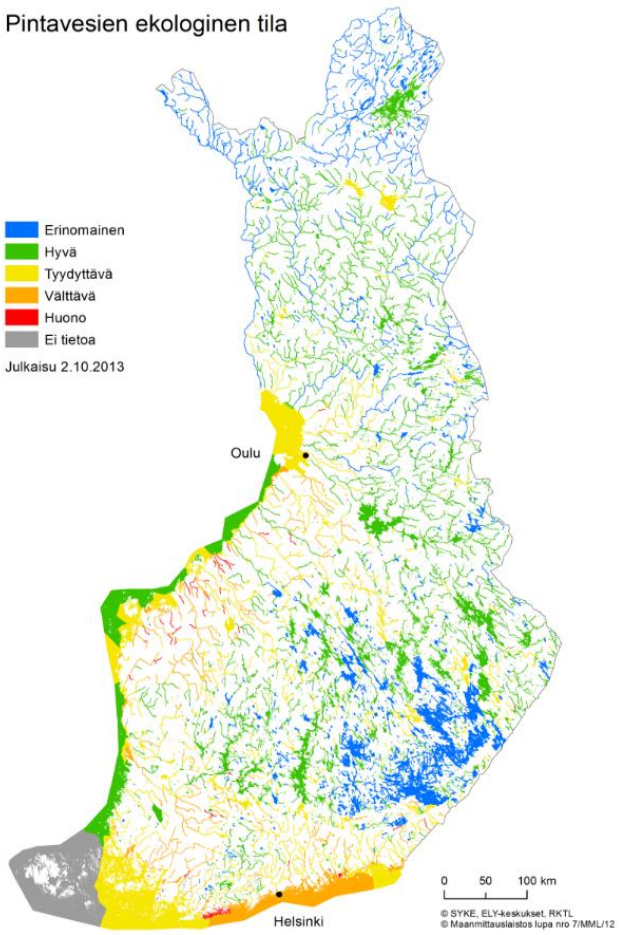

- Tarkistetut tila-arviot ovat lähtökohta myös maatalouden toimenpidetarpeelle

- Pintavesien ekologinen tila aikaisemman arvion mukaan hyvä tai erinomainen
  - 85 % järvipinta-alasta
  - 65 % jokipituuksista
  - 25 % rannikkovesissä

- Ennuste: Tila ei ole merkittävästi parantunut toimenpiteistä huolimatta
  - lauhat ja sateiset talvet ja sään ääri-ilmiöt
  - viive ekosysteemien toipumisessa

Vesiensuojelu

- Nitraattiasetus, eläinsuojien ympäristöluvat ja maatalouden ympäristökorvausjärjestelmä keskeisimmät toimenpiteet vesien- ja meren hyvän tilan saavuttamisessa.

- EU komission palautteessa vesienhoitosuunnitelmista edellytetään maatalouden fosforipäästöihin uutta sääntelyä.

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuus

- Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuus on edellytys viljelylle.
- Luonnonarvoiltaan rikkaiden maatalous-alueiden ns. HNV-maatalousmaan määrä on EU:n kestävän maatalouden indikaattori.
- Se kuvastaa kuvaa niiden alueiden määrää, joilla on edellytykset ylläpitää jatkossakin monipuolista kasvi- ja eläinlajistoa.
- Indikaattorin laskevat arvot osoittavat, että maatalouden luonnon monimuotoisuus on vähenemässä.

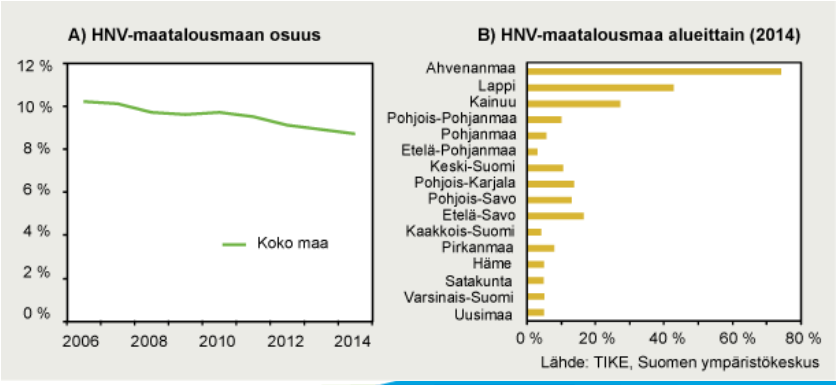

Perinnebiotoopit

- Niityt, kedot, hakamaat, luonnonlaitumet Suomen monimuotoisinta ja uhanalaisinta luontoa. Kunnostus sekä hoito laiduntamalla ja niittämällä säilymisen tärkein edellytys.
- Maatalouden ympäristökorvauksien piirissä noin 30 000 ha, hoitotavoite 60 000 ha.
- YM rahoittaa päivitysinventoinnit 2019–2021.
- Ympäristökorvaukset ja ei-tuotannolliset investoinnit toimivat hyvin maatiloilla, mutta tarpeen löytää myös uusia toimenpiteitä maatalousluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Pälkäne, Saukonperä
Kuva: Tapio Heikkilä

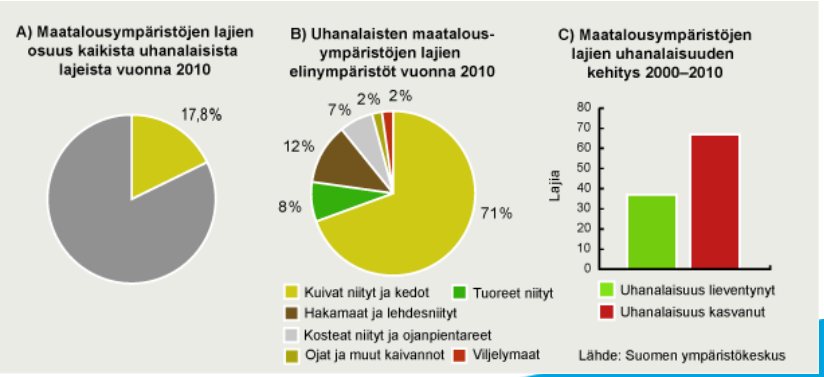

Rahoitus

- Kokonaisrahoituksesta 40 % ja 2-pilarin tuista 30 % tulee kohdentaa ympäristö- ja ilmastotoimenpiteisiin. Tällä ei Suomessa juurikaan vaikutusta nykyiseen jakoon.

- Maaseudun kehittämisen eli 2-pilarin leikkaukset haastavat ympäristötoimenpiteiden toteuttamisen. Esimerkiksi vesien tilaa ei ole mahdollista parantaa, ellei maatalouden ympäristökorvausjärjestelmän kautta tuleva rahoitus toimenpiteisiin ole riittävää.

- Tulosperusteisuus tarkoittaa, että tavoitteiden etenemistä seurataan ohjelmakauden aikana. Mikäli tavoitteisiin ei päästäisi, vaikuttaisi se rahoitukseen. Ympäristötavoitteiden tuloksen seuraaminen on haastavaa (viive tuloksissa, mitattavuus) ja valittavilla indikaattoreilla erittäin suuri merkitys.

Ehdollisuus

- Uutena hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksena kosteikkojen ja turvemaiden suojelu (hoito). Jäsenmaan tulee määrittää alueet ja suunnitella viljelykäytännöt. Turvepeltojen raivaukseen ei vaikutusta. Turvemaiden raivauksen vähentämiseen etsittävä keinoja, sillä niiden osuus päästöistä merkittävä.

- Uutena lakisääteisenä hoitovaatimuksena vesipuitedirektiivin perustoimenpiteiden vähimmäisvaatimukset fosforikuormituksen vähentämiseksi. Nitraattiasetuksessa ei ole fosforin sääntelyä ja ympäristöluvissa fosforia rajoitetaan välillisesti lannanlevitysalan kautta. Tutkimus on korostanut, etteivät lannoitelainsäädännön fosforinkäytön korkeat ylärajat ole riittävät. EU komission palautteessa vesienhoitosuunnitelmista edellytetään maatalouden fosforipäästöihin uutta sääntelyä.

- Ehdollisuuden vaikutukset luonnon monimuotoisuuden lisäämiseen ovat vähäiset.

Suorat tuet 1-pilari

- Suomi on ehdottanut, että Eko-järjestelmä olisi jäsenmaille vapaaehtoinen, koska se lisäisi uuden portaan ympäristö- ja ilmastotoimenpiteiden toteuttamiseen ja siten lisäisi byrokratiaa.

- Jos Suomi ei toimeenpanisi tätä tukimuotoa, tulee huolehtia, että vastaava rahoitusosuus ilmasto- ja ympäristötoimenpiteiden toteuttamiseen siirrettäisiin 2-pilariin.

- Ehdollisuuden hyvän maatalouden ja ympäristön sekä lakisääteisten vaatimusten ja 2-pilarin vapaaehtoisten toimenpiteiden tulee muodostaa kokonaisuus, jolla ympäristötavoitteet saavutetaan.

Maaseudun kehittäminen (2-pilari)

- Maaseudun kehittämisen tuet (ympäristö, ilmasto, luomu, eläinten hyvinvointi, luonnonhaittakorvaukset, investointituet, nuorten viljelijöiden ja yritystoiminnan käynnistämistuet, maaseudun yritysrahoitus, maaseudun kehittämisen toimenpiteet, maaseudun yritysrahoitus, Leader-tuki, neuvonta sekä tekninen apu) säilyisivät ennallaan, mutta uutena maatalouden riskinhallinta.

- Kaikilla näillä toimenpiteillä mahdollisuus edistää ympäristötavoitteita. Ohjelman vaikutusten arviointi on tärkeää.

- Keskeisten toimenpiteiden alueellinen, tila- ja lohkokohtainen kohdentaminen avainasemassa.

Lopuksi

Vaikka EU:n asetusehdotukset uudistavat nykyistä säilyttäen, on Suomella mahdollisuus kansallisesti laatia järjestelmä, joka tukee kestävän ruokajärjestelmän ja elinvoimaisen maaseudun luomista.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kiitos!